

Kommunstyrelsen

Policy för jämlik hälsa och social hållbarhet

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige

1. Policy för jämlik hälsa och social hållbarhet antas att gälla från och med den 1 december 2017.
2. Handlingsplan för folkhälsa 2012-2015 (KSKF 2011:325) antagen av kommunfullmäktige 2011-11-24, upphävs.
3. Kommunstyrelsen ansvarar för att säkerställa uppföljning i förvaltningar och bolags delårs- och helårsrapporter.

Sammanfattning

Kommunledningskontoret har tagit fram ett förslag till Policy för jämlik hälsa och social hållbarhet. Den ersätter Eskilstuna kommun handlingsplan för folkhälsa 2012-2015 som antogs av kommunfullmäktige 2011. Policy innehåller förslag till ett övergripande mål med inriktning och värden som omfattar hela kommunkoncernen.

Policy för jämlik hälsa och social uthållighet har remitterats till kommunens samtliga nämnder, styrelser, råd och beredningar för yttrande, då med titeln Eskilstuna kommuns plan för jämlik folkhälsa och social uthållighet 2017-2021. Totalt har 16 yttranden kommit in.

Under remisstiden påbörjades arbetet med att se över struktur för kommunens styrdokument för bättre synkronisering till styrsystemet. Detta motiverade att arbetet med plan för jämlik folkhälsa och social uthållighet skulle pausas för att invänta beslutet för den nya dokumentstrukturen och för att se vilken typ av styrdokument bäst skulle tjäna i arbetet med folkhälsa och jämlik hälsa och för att undvika parallella mål och strukturer. Förslaget blev att styrdokumentet skulle vara en Policy för jämlik hälsa och social hållbarhet.

Ärendebeskrivning

Förslag till Policy för jämlik hälsa och social hållbarhet har arbetats fram av kommunledningskontoret. Policyn innehåller förslag till övergripande mål med inriktning och värden som ska eftersträvas och som omfattar hela kommunkoncernen. Policyn ersätter Eskilstuna kommuns handlingsplan för folkhälsa 2012-2015.

Under april - september 2016 remitterades Policy för jämlik hälsa och social hållbarhet till kommunens samtliga nämnder, styrelser, råd och beredningar för yttrande, då med titeln Eskilstuna kommuns plan för jämlik folkhälsa och social uthållighet 2017-2021. Totalt 16 yttranden kom in.

Under remisstiden påbörjades arbetet med att se över kommunens dokumentstruktur i syfte att synkronisera styrdokumenterna bättre med styrsystemet. Ett arbete med program för hållbar utveckling initierades också under hösten 2016. Detta motiverade att arbetet med plan för jämlik folkhälsa och social uthållighet 2017-2021 skulle pausas för att invänta beslutet för den nya dokumentstrukturen och för att se vilken typ av dokument bäst skulle tjäna i arbetet med folkhälsa och jämlik hälsa och för att undvika parallella mål och strukturer.

Social hållbarhet omfattar områden som till exempel samhällsplanering i form av stadsutveckling/ stadsutveckling, trygghet, tillgänglighet, barnrätt, jämställdhet, integration samt förebyggande arbete mot alkohol, narkotika, doping och tobak samt brottsförebyggande arbete har stark koppling till jämlik hälsa och social hållbarhet. De planer, handlingsplaner och strategier som finns för respektive område, samt det arbete som görs inom dessa områden stödjer och bidrar direkt eller indirekt till måluppfyllelsen för jämlik hälsa och social hållbarhet.

Begreppet social hållbarhet

I kommunstyrelsens samråd den 26 september 2017 diskuterades vilket av begreppen, social hållbarhet eller social uthållighet ska användas i policyn. Social hållbarhet är i dag allmänt vedertaget begrepp som de flesta känner till, även om det fortfarande saknas en tydlig, allmän definition. Begreppet social uthållighet används inte i det offentliga samtalet om hållbar utveckling och de tre dimensionerna. Det går inte heller att hitta någon definition på social uthållighet. Med ovanstående motivering föreslog kommunledningskontoret att begreppet social hållbarhet ska användas i policyn. Kommunstyrelsens arbetsutskott samtyckte.

Ändringar

- Dokumentnamnet har förändrats till Policy för jämlik hälsa och social hållbarhet.
- Strukturen på dokumentet har anpassats efter de nya riktlinjerna för styrande dokument och det som gäller för policydokument.

- Texterna har förkortats och vissa avsnitt har tagits bort för att öka tydligheten och läsbarheten.
- En punkt om att ett stärkt arbete för de mänskliga rättigheterna ska främjas, diskriminering och annan kränkande behandling, samt hot och våld ska motverkas har lagts till under inriktningen Hälsosamma och hållbara miljöer.

Finansiering

Arbetet med policyns mål och dess inriktning ska rymmas inom den ordinarie verksamheten. Åtaganden från policyn ska beaktas i nämndernas och bolagens verksamhetsbudget för de kommande åren.

Konsekvenser för hållbar utveckling och en effektiv organisation

Hälsa är ett viktigt värde i sig men är också en av dem viktigaste förutsättningarna för att kunna tillgodogöra sig andra resurser som exempelvis utbildning och arbete. Det omvända gäller också: utbildning och arbete genererar resurser som exempelvis delaktighet, bättre ekonomiska möjligheter och större handlingsutrymme i människors liv.

Hälsan är i stor utsträckning kopplad till de sociala villkoren som vi växer upp med och lever under. Det finns en allt större enighet kring uppfattningen att om ett samhälle vill stärka sin ekonomi, arbetskraft och sammanhållning, invånarnas känsla av trygghet och delaktighet samt minska segregationen bör arbetet fokusera på att de sociala skillnaderna i hälsa minskar. Frågan är därför starkt kopplad till ambitionen om social hållbarhet.

Att Eskilstuna kommun arbetar främjande och förebyggande med att minska skillnader i livsvillkor och hälsa är en fråga om social hållbarhet men har också inverkan på den ekonomiska hållbarheten. En grundläggande förutsättning för att åstadkomma utveckling i frågan är att arbetet bedrivs uthålligt, långsiktigt och systematiskt.

Beslutet skickas till:

Samtliga nämnder och bolag
Kommunstyrelsens samrådsorgan
Jämställdhetsberedningen
Trygga Eskilstuna

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Per Eriksson
Kommundirektör

Marita Skog
Utvecklingsdirektör

STYRDOKUMENT

Policy för jämlik hälsa och social hållbarhet

Beslutad när	
Beslutad av	Kommunfullmäktige
Diarienummer	KSKF/2015:579
Ersätter	Handlingsplan för folkhälsa 2012-2015; KSKF/2011:325
Gäller för	Samtliga nämnder och bolag som ingår i Eskilstuna Kommunföretag AB
Gäller fr o m	
Gäller t o m	Tillsvidare
Dokumentansvarig	Direktören för välfärd
Uppföljning	Se under rubriken Uppsiktsplikt

Program

Ett program är ett styrande dokument som ska visa en färdriktning genom att innehålla vad som ska uppnås inom ett visst område. Det tar inte ställning till utförande, prioriteringar och metoder. Program ska vara långsiktiga, ej tidsbegränsade och beslutas av kommunfullmäktige.

Plan

En plan är ett styrande dokument som ska visa en färdriktning genom att innehålla konkreta mål och riktlinjer. Den ska vara tidsbegränsad och beslutas av kommunfullmäktige.

Policy

En policy är ett styrande dokument som ska visa ett övergripande förhållningssätt och som ska tjäna som vägledning inom ett område, med angivande av övergripande mål och värden som ska eftersträvas. Policys ska vara långsiktiga, ej tidsbegränsade och beslutas av kommunfullmäktige.

Riktlinje

En riktlinje är ett styrande dokument som ska säkerställa ett korrekt agerande och god kvalitet i handläggning och utförande. Riktlinjer ska vara långsiktiga, ej tidsbegränsade och beslutas av kommunfullmäktige.

1. Ämnesområde och bakgrund

Policy för jämlik hälsa och social hållbarhet anger inriktningen för det kommunövergripande folkhälsoarbetet. Grunden till policyn och dess inriktning är de resultat som rapporterna Hur mår barn och unga i Eskilstuna – en lägesrapport om folkhälsa 2015, samt Eskilstuna kommuns arbete med att förebygga social oro visar om invånarnas levnadsvillkor och hälsa.

Generellt har hälsan i Eskilstuna förbättrats men det finns skillnader i livsvillkor, hälsa och livslängd i mellan olika grupper och områden i kommunen. Det finns också tydliga skillnader när det gäller de socioekonomiska villkoren mellan olika områden i staden. Förutsättningar för hälsa går att påverka eftersom den har sin grund i de förhållanden som vi växer upp i, lever och åldras och i de system vi använder för att hantera sjukdomar. I arbete för jämlik hälsa och social hållbarhet är det viktigt att också bidra till att stärka jämställdheten mellan flickor och pojkar, kvinnor och män.

Utgångspunkten för Eskilstuna kommuns folkhälsoarbete är det nationella övergripande folkhälsomålet ”Skapa samhällseliga förutsättningar för god hälsa på lika villkor” och de elva prioriterade målområden som riksdagen fastställt.

1. Delaktighet och inflytande
2. Ekonomiska och sociala förutsättningen
3. Barns och ungas uppväxtvillkor
4. Hälsa i arbetslivet
5. Miljöer och produkter
6. Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård
7. Skydd mot smittspridning
8. Sexualitet och reproduktiv hälsa
9. Fysisk aktivitet
10. Matvanor och livsmedel
11. Tobak, alkohol, narkotika, dopning och spel

Policyns värdegrund vilar på FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och FN:s globala mål i Agenda 2030. De samhällseliga förutsättningarna för god hälsa på lika villkor för flickor och pojkar, kvinnor och män gäller oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder, sexuell läggning eller socioekonomisk position.

2. Övergripande mål

Det övergripande målet för Eskilstuna kommuns arbete med jämlik hälsa och social hållbarhet är att hälsoläget ska förbättras och att skillnader i hälsa mellan olika grupper och områden i Eskilstuna ska minska.

3. Inriktning

Inriktningen för Eskilstuna kommuns arbete med jämlik hälsa och social hållbarhet är i första hand att skapa förutsättningar för:

Bra start i livet för alla flickor och pojkar

Tidiga hälsofrämjande och förebyggande insatser är viktiga för att de ger mer genomgripande effekter i det långa perspektivet. Att investera i flickors och pojkars utveckling är en av de viktigaste vägarna till jämlik hälsa och social hållbarhet.

Inriktningen innebär att följande ska beaktas i kommunens verksamheter:

- FN:s konvention om barnets rättigheter ska utgöra grund för arbetet.
- Likvärdigheten mellan förskolor/skolor ska säkerställas.
- Fokus ska riktas på tidig utveckling av fysisk och emotionell hälsa och på att höja den kognitiva, språkliga och sociala förmågan hos barn och unga.
- Särskilt viktigt är att arbetet ska riktas mot barn och unga som är nyanlända, finns i ekonomiskt svaga hushåll eller elever med särskilda behov.
- Elevhälsoarbetet ska stärkas.
- Kultur- och fritidsutbudet ska riktas till alla barn och ungdomar.
- Organiserade mötesplatser ska erbjuda aktiviteter för att stärka hälsan för alla barn och ungdomar.
- Gränsöverskridande samverkan mellan olika aktörer ska stimuleras för att uppnå en helhetssyn kring gemensamma individer/målgrupper av barn och unga.

Utbildning och arbete

Flickor och pojkar som fullföljer grund- och gymnasieskola löper mindre risk för psykosociala problem. Att gå ut skolan med godkända betyg är en stark skyddsfaktor och är nyckeln till fortsatta studier och till arbetslivet. Skolan är också en viktig arena för att arbeta främjande och förebyggande med bland annat gemenskap, trygghet och levnadsvanor.

Deltagande i arbetslivet är viktigt av flera anledningar. Det främjar i de flesta fall hälsan, är viktig för känslan av delaktighet och en förutsättning för egen försörjning vilket i sin tur skapar större handlingsmöjligheter i människors liv.

Inriktningen innebär att följande ska beaktas i kommunens verksamheter:

- Ambitionen är att alla barn och unga ska fullgöra grundskola och gymnasieskola med godkända betyg.
- Fokus ska vara att sysselsättningen ökar och arbetslösheten minskar för grupper i särskild utsatta positioner.

Hälsofrämjande och hållbara miljöer

Alla flickor och pojkar, kvinnor och män i Eskilstuna ska ha en trygg, hälsofrämjande bostads-, boende- och närmiljö som främjar delaktighet och social sammanhållning.

Inriktningen innebär att följande ska beaktas i kommunens verksamheter:

- Ett stärkt arbete för de mänskliga rättigheterna ska främjas, diskriminering och annan kränkande behandling, samt hot och våld ska motverkas.
- Samhällsplanering ska användas för att skapa trygga fysiska miljöer med god tillgänglighet så att alla ska kunna delta på lika villkor.
- Närmiljöer ska planeras så att de kan påverka människors hälsorelaterade levnadsvanor.
- Samverkan ska ske med civilsamhället och lokala aktörer i hälsofrämjande syfte.
- Verka för att bostäder av god kvalitet och till rimligt pris finns utifrån kuskapen om invånarnas socioekonomiska läge.
- Verka för att en likvärdig tillgång till service finns i alla livsskedet, utifrån behov och oavsett människors resurser.

4. Styrning och ledning

Vem?	Vad?
Kommunfullmäktige	Har det yttersta ansvaret för att skapa förutsättningar för jämlik folkhälsoutveckling i kommunen. Antar mål och inriktning.
Kommunstyrelsen	Styr utifrån sitt övergripande uppsiktsplikt. Efterfrågar resultat, följer upp hur arbetet går
Kommunledningskontoret	Leder det övergripande arbetet med policyn. Tydliga långsiktiga och kortsiktiga mål ska formuleras i Eskilstuna kommuns styrsystem, så att de bidrar till att minska skillnader i hälsa. Fördelar resurser utifrån en socioekonomisk analys inom vissa verksamhetsområden, t.ex. skola och förebyggande socialt arbete. Ger stöd i form av omvärldsbevakning och utbildning.
Nämnderna och bolag	Formulerar åtaganden i verksamhetsplaner. Varje nämnd formulerar hur de ska arbeta utifrån policyn. Redovisas i delår och årsredovisningar.
Förvaltningar	Ansvarar för genomförandet inom sina respektive verksamhetsområden och att uppföljning årligen sker med

	delårs- och helårsrapporter.
Verksamhetsnivå	Verksamhetsvisa åtaganden som formuleras i den lokal verksamhetsplan. Vilka når man med sin verksamhet? Varför/varför inte? Vad gör man åt saken?– ”gör olika för att det ska bli lika”
Enhetsnivå	Formulerar aktiviteter

Uppsiktsplikt

Kommunstyrelsen har den övergripande uppsiktsplikten och att kontinuerligt följa upp hur arbetet går. Uppföljning av kommunkoncernens arbete sker genom delårs- och årsbokslut samt verksamhetsberättelser.

En välfärds-/folkhälsorapport tas fram var tredje år för att följa utvecklingen av hälsan och hälsans bestämningsfaktorer. Landstingets befolkningsundersökning Liv och Hälsa Ung utgör ett viktigt underlag till uppföljning av barn och ungas hälsa och livsvillkor i Eskilstuna. Kommunledningskontoret tillhandahåller statistik som kan användas till mer fördjupade områdesanalyser.

Gällande lagstiftning och annan rättslig reglering

Det finns flera olika lagar som påverkar de samhälleliga förutsättningarna för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

I regeringsformen 1kap. 2§ står det: ”den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Särskilt ska det allmänna trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa”

Detta återspeglas i flera lagar som har betydelse för hälsa och jämlika villkor och för folkhälsoarbetet:

Alkohollagen (2010:1622)
 Arbetsmiljölagen (1977:1160)
 Diskrimineringslagen (2008:567)
 Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763, HSL)
 Kommunallagen (1991:900)
 Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (1993:387, LSS)
 Livsmedelslagen (2006:804)
 Miljöbalken (1998:808)
 Plan- och bygglagen (2010:900)
 Skollagen (2010:800)
 Socialtjänstlagen (2001:453, SoL)
 Tobakslagen (1993:581)

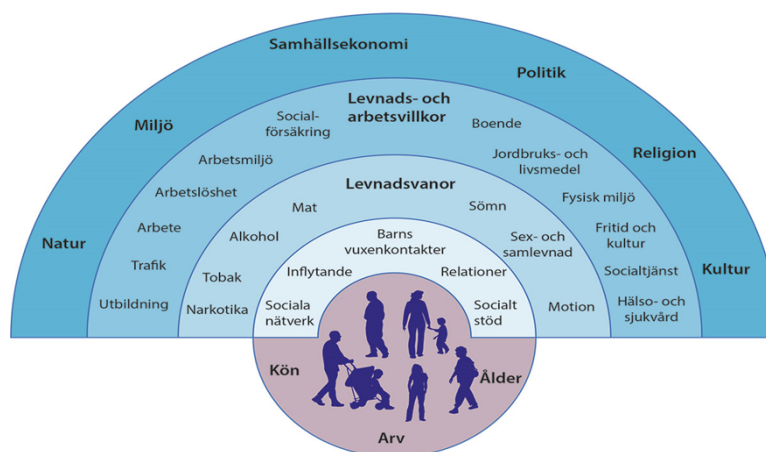
Förhållande till redan fattade politiska beslut

- Eskilstunas Vision.
- 4-åriga strategiska mål och 4-åriga processmål inklusive de sociala, miljömässiga och samhällsekonomiska värden.
- Befintliga planer med kopplingar till folkhälsa, jämlik hälsa och social hållbarhet.
- Nämndernas och bolagsstyrelsernas årliga åtaganden.

Begreppsförklaringar - jämlik hälsa och social hållbarhet

Hälsan påverkas av olika samhällsfaktorer, människors livsvillkor i de olika vardagsmiljöerna, levnadsvanor och sociala sammanhang. Bestämningsfaktorerna är ofta möjliga att påverka på politisk väg. Bestämningsfaktorerna kan påverka hälsan positivt eller negativt.

Modellen är baserad på hälsans bestämningsfaktorer av Dahlgren och Whitehead, 1991

En definition av jämlik hälsa är att det handlar om avsaknaden av systematiska och potentiellt påverkbara skillnader i en eller flera av hälsans aspekter som finns mellan olika befolkningar eller i befolkningsgrupper definierade socialt, ekonomiskt, geografiskt eller efter kön.

Det finns ännu ingen entydig definition av social hållbarhet. Det vanligaste sättet att definiera begreppet i praktiskt arbete är att lista olika aspekter av samhällslivet. SKL (Sveriges kommuner och landsting) har definierat begreppet följande:

Förutom folkhälsa rymmer begreppet bland annat frågor om urban utveckling, jämställdhet och mångfald, mänskliga rättigheter, kultur, delaktighet och inflytande samt brottsförebyggande arbete.

Inom folkhälsoarbetet har social hållbarhet fått en tydlig koppling till insatser för minskad ojämlikhet i hälsa. En ojämlik hälsa antas spegla ett samhälle med sociala klyftor och ett sådant samhälle antas i sin tur stå i vägen för social hållbarhet (*Lovisa Eriksson, L. (2012). Social hållbarhet - en definition utifrån Malmös perspektiv. Lunds universitet.*